

NARODNA BANKA SRBIJE

PREGLED DEŠAVANJA NA SVETSKOM FINANSIJSKOM TRŽIŠTU

23. decembar 2019 – 3. januar 2020.

Sektor za monetarne i devizne operacije

Odeljenje za devizne rezerve

Odeljenje za operacije na otvorenom tržištu

Januar 2020.

I Kretanja na tržištima razvijenih zemalja

1.1

Kretanje vodećih indeksa akcija

Indeks	Država	Nivo indeksa		Promena u %	
		3. 1. 2020.	2w	YoY	YoY
S&P 500	SAD	3.234,85	0,42%	32,15%	
Dow Jones Industrial	SAD	28.634,88	0,63%	26,22%	
NASDAQ	SAD	9.020,77	1,07%	39,56%	
Dax 30	Nemačka	13.219,14	-0,75%	26,90%	
CAC 40	Francuska	6.044,16	0,38%	31,07%	
FTSE 100	Velika Britanija	7.622,40	0,53%	13,89%	
NIKKEI 225	Japan	23.656,62	-0,67%	18,20%	
Shanghai Composite	Kina	3.083,79	2,62%	25,14%	

Izvor: Bloomberg.

1.3

Kretanja na deviznom tržištu

EUR				USD			
Kurs		Promena EUR u %		Kurs		Promena USD u %	
		2w	YoY			2w	YoY
EUR/USD	1,1172	0,93%	-1,99%	USD/EUR	0,8951	-0,92%	2,03%
EUR/GBP	0,8536	0,42%	-5,32%	USD/GBP	0,7641	-0,51%	-3,40%
EUR/CHF	1,0846	-0,31%	-3,76%	USD/CHF	0,9708	-1,23%	-1,81%
EUR/JPY	120,62	-0,49%	-2,05%	USD/JPY	107,97	-1,42%	-0,06%
EUR/CAD	1,4507	-0,44%	-5,54%	USD/CAD	1,2984	-1,37%	-3,63%

Izvor: Bloomberg.

1.4

Kamatne stope na tržištu novca*

Ročnost	EURIBOR			LIBOR					
				USD		GBP		CHF	
				Nivo u %	Promena u b.p.		Nivo u %	Promena u b.p.	
					2w	YoY		2w	YoY
O/N	-0,54%	0,30	/	1,55%	2,00	-115,00	0,71%	0,02	0,62
1M	-0,44%	0,60	-8,00	1,71%	-6,56	-79,85	0,71%	-0,02	-2,74
3M	-0,38%	0,40	-7,50	1,87%	-6,09	-92,11	0,80%	-0,25	-11,36
6M	-0,32%	0,70	-8,60	1,89%	-2,76	-96,60	0,86%	-1,04	-16,67
12M	-0,24%	1,50	-11,90	1,96%	-3,55	-104,09	0,96%	-0,80	-20,68

* EURIBOR i LIBOR za ročnosti od 1 do 12 meseci a ESTR, SOFR, SONIA i SARON za O/N

Izvor: Bloomberg.

1.5

Referentne kamatne stope vodećih centralnih banaka*

	RKS (u %)	Poslednja promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje RKS za T1 (u %)
Evropska centralna banka	-0,5	-0,10	12. 9. 2019.	23. 1. 2020.	-0,50
Federalne rezerve SAD	1,50–1,75	-0,25	30. 10. 2019.	29. 1. 2020.	1,70
Banka Engleske	0,75	+0,25	2. 8. 2018.	30. 1. 2020.	0,75
Banka Kanade	1,75	+0,25	24. 10. 2018.	22. 1. 2020.	1,75
Narodna banka Švajcarske	-0,75	-0,50	15. 1. 2015.	19. 3. 2020.	-0,75

* RKS na poslednji dan izveštajnog perioda; kamatna stopa na depozitne olakšice za ECB (RKS je 0,00%);

Izvor: Bloomberg.

Kurs EUR/USD

U izveštajnom periodu evro je ojačao za 0,93% prema dolaru. Kurs EUR/USD se kretao u rasponu od 1,1068 do 1,1241 (tokom perioda trgovanja), odnosno od 1,1088 do 1,1229 (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

U prvoj polovini perioda, kurs EUR/USD se kretao u uskom rasponu oko nivoa od 1,11 dolara za evro, bez većih dnevnih oscilacija, uz znatno smanjen obim transakcija jer većina tržišta nije radila zbog proslave božićnih praznika.

Sredinom perioda, odnosno poslednjih dana kalendarske 2019. godine, evro jača prema dolaru, na krilima optimizma o postizanju sporazuma SAD i Kine i smanjenju trgovinskih tenzija, odnosno povećanja optimizma kod tržišnih učesnika u pogledu svetskog privrednog rasta. Istovremeno, dolar je gubio na vrednosti zbog trgovanja i zatvaranja pozicija na tržištu na kraju godine, kao i jačanja sklonosti prema riziku na tržištu koje je profit više tražilo na tržištu akcija. U skladu s tim, kurs EUR/USD je najveću vrednost tokom ovog perioda od 1,1241 (odnosno 1,1229 na zatvaranju) zabeležio upravo 31. 12. 2019. godine.

Tokom izveštajnog perioda, evro je ojačao prema dolaru za gotovo 1%

Prvih dana 2020. godine, nije bilo većih promena kursa, koji se stabilizovao na nivou nešto iznad 1,12 dolara za evro, uz ponovo smanjeni obim transakcija zbog neradnih dana na početku godine.

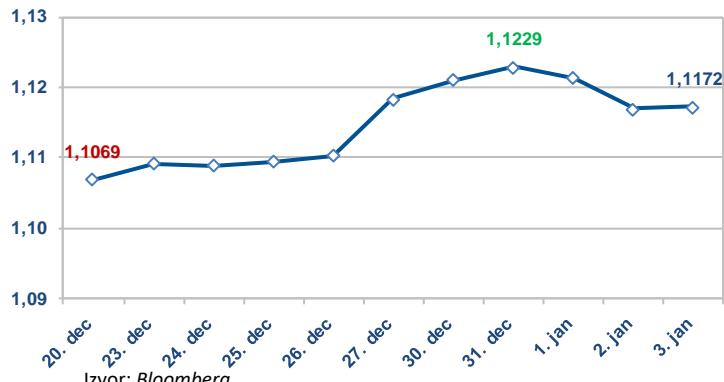
Predsednik SAD Tramp je objavio na Tvitru da će 15. januara u Beloj kući biti potpisana prva faza trgovinskog sporazuma s Kinom i istovremeno najavio skorij početak razgovora o drugoj fazi sporazuma.

Poslednjih nekoliko dana izveštajnog perioda evro je gubio na vrednosti nakon objave da je PMI indeks proizvodnog sektora zone evra (konačni za decembar) iznosio 46,3 (ispod konačne vrednosti za novembar od 46,9) i da se i dalje nalazi u zoni kontrakcije. Najveće usporavanje beleži se u Nemačkoj, dok veći pad beleže i Italija i Holandija. Takođe, godišnja inflacija u Nemačkoj ostala je prigušena u decembru na nivou od 0,6%, odnosno 1,5% u odnosu na prethodnu godinu. Uprkos delimičnom ubrzavanju, inflacija je osmi mesec zaredom ostala ispod ciljanog nivoa ECB-a od blizu ali ispod 2%.

Poslednjeg dana perioda vrednost evra ponovo je počela da raste, nakon što je objavljen podatak da je ISM indeks proizvodnog sektora SAD u decembru dodatno smanjen (sa 48,1 na 47,2) i da se peti mesec zaredom nalazi ispod granice od 50, odnosno u zoni kontrakcije. Ova vrednost indeksa ukazuje na to da je potreбно mnogo više od napretka u trgovinskim pregovorima i parcijalnog sporazuma kako bi se pokrenula proizvodna aktivnost u SAD.

1.6

Kurs EUR/USD tokom izveštajnog perioda

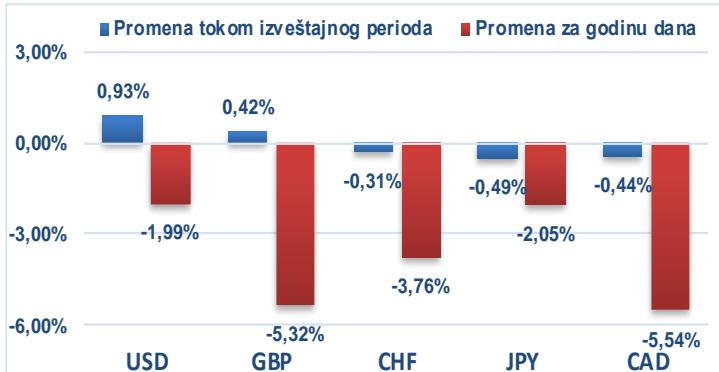
1.7

Kurs EUR/USD u poslednjoj godini dana

1.8

Promena vrednosti evra prema odabranim valutama

Vrednost evra je izveštajni period završila na nivou od 1,1172 dolara za evro.

Državne obveznice SAD

Prinosi državnih obveznica SAD zabeležili su znatan pad duž cele krive prinosa, a posebno kod instrumenata duže ročnosti, tako da je nagib krive prinosa smanjen. Prinos dvogodišnje obveznice smanjen je za oko 9 b.p. (na 1,54%), dok je prinos desetogodišnje obveznice smanjen za čak 13 b.p. (na 1,79%).

Pad prinosa zabeležen je u uslovima smanjene likvidnosti na tržištu, što je karakteristično za period nakon praznika krajem godine, a do najvećeg smanjenja došlo je krajem druge nedelje izveštajnog perioda, usled povećanja političkih tenzija na Bliskom istoku, nakon što je u vazdušnim napadima SAD u Iraku ubijen general iranskih specijalnih jedinica Kasem Sulejmani.

1.9

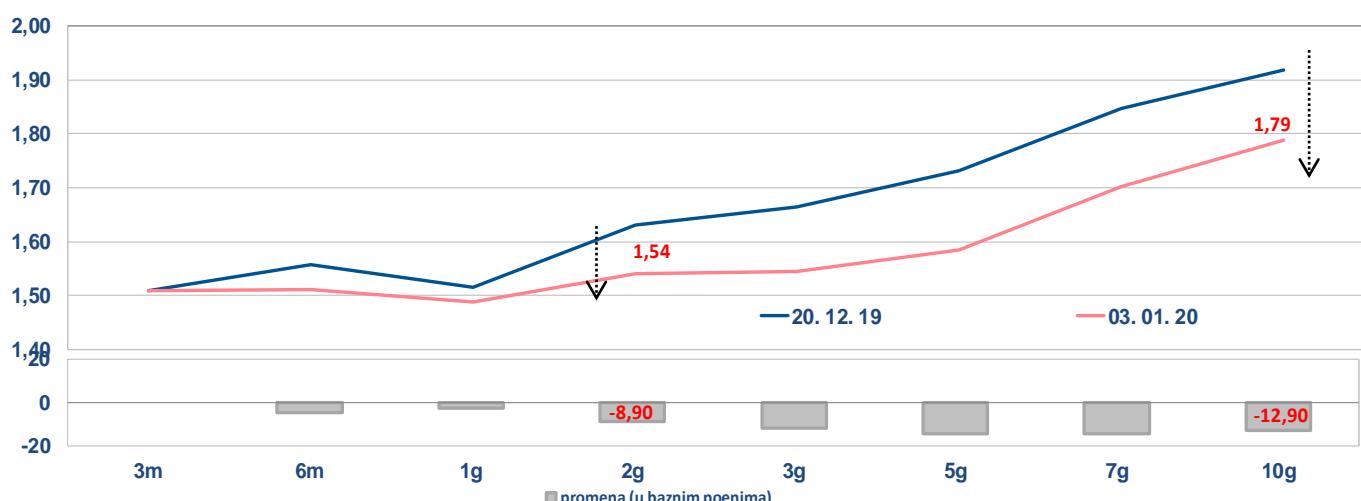
Značajni pokazatelji privredne aktivnosti SAD

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Prodžbine trajnih dobara, preliminarni podatak	Nov.	1,5%	-2,0%	0,2%
ISM index proizvodnog sektora	Dec.	49,0	47,2	48,1
Index poverenja potrošača	Dec.	128,5	126,5	126,8

Izvor: Bloomberg.

1.10

Kriva prinosa državnih obveznica SAD (na dan, na godišnjem nivou, u %)

Izvor: Bloomberg.

U izveštaju sa sastanka FED-a održanog sredinom decembra, na kome je referentna kamatna stopa zadržana na istom nivou, nakon smanjenja na prethodna tri sastanka, ponovo je istaknuto da većina članova FOMC-a smatra da je trenutno stanovište monetarne politike odgovarajuće i signalizirala da neće biti daljih smanjenja referentne stope, osim u slučaju znatnog pogoršavanja izgleda za ekonomiju SAD. Navodi se da su prisutni rizici asimetrični naniže, koji se odnose na slab globalni rast i trgovinske tenzije, kao i zabrinutost oko niske inflacije i inflatornih očekivanja u SAD, iako FOMC očekuje nastavak umerene ekonomske ekspanzije, snažno tržište rada i ubrzanje inflacije ka ciljanom nivou od 2% tokom ove godine.

FED signalizirao da neće biti daljih smanjenja referentne stope, iako su prisutni rizici za ekonomiju SAD

ISM indeks proizvodnog sektora u decembru dodatno je smanjen u odnosu na prethodni mesec, sa 48,1 na 47,2 (očekivano 49,0). Vrednost indeksa se peti mesec zaredom nalazi ispod granice od 50, odnosno u zoni kontrakcije i najniža je od juna 2009, ukazujući na to da su globalno usporavanje i trgovinske tenzije snažno uticali na dalji pad proizvodne aktivnosti u SAD. Ključne komponente – obim proizvodnje (43,2), nove porudžbine (46,8) i zaposlenost (45,1) takođe beleže dalji pad i nalaze se duboko u zoni kontrakcije.

Prema preliminarnoj proceni za novembar, porudžbine trajnih dobara u SAD smanjene su za 2,0% u odnosu na prethodni mesec (očekivan rast od 1,5%), dok je stopa rasta za oktobar revidirana naniže, sa 0,5% na 0,2%. Kada se isključe transportna sredstva, porudžbine su u novembru ostale nepromenjene (očekivan rast od 0,2%, u oktobru 0,3%).

Nove porudžbine kapitalnih dobara (bez sektora odbrane i bez aviona), koje se koriste kao pokazatelj planova investicione potrošnje, u novembru beleže rast od 0,1%, u skladu sa očekivanjima, nakon rasta od 1,1% u oktobru, dok su isporuke kapitalnih dobara (bez sektora odbrane i bez aviona) smanjene za 0,3% tokom meseca.

Znatno smanjenje porudžbina tokom novembra u velikoj meri je posledica manjih porudžbina aviona, zbog problema u Boingu u vezi s modelom 737 max, dok je kod kategorije automobila i delova zabeležen snažan rast porudžbina, nakon završetka štrajka u Dženeral motorsu, koji je tokom oktobra doveo do velikog pada. Kod ostalih kategorija takođe se beleži slab rast porudžbina, ukazujući na slab rast poslovnih investicija i u četvrtom tromesečju ove godine.

Državne obveznice Nemačke

Tokom izveštajnog perioda prinosi nemačkih državnih obveznica duže ročnosti zabeležili su blagi pad, dok su prinosi kraćih ročnosti povećani, nakon smanjenja u prethodnom periodu kada su bili pod uticajem manje likvidnosti pred praznike. Prinos nemačke dvogodišnje obveznice povećan je sa $-0,64\%$ na $-0,63\%$, dok je prinos desetogodišnje obveznice smanjen sa $-0,25\%$ na $-0,28\%$. Na rast prinosa tokom perioda uticale su manje trgovinske neizvesnosti, nakon što je trgovinski savetnik SAD Navaro najavio da će prva faza sporazuma uskoro biti potpisana, odnosno nakon što su kineski mediji preneli da bi potpredsednik kineske vlade mogao da poseti Vašington radi potpisivanja sporazuma. S druge strane, na pad prinosa uticali su veći geopolitički rizici, posebno nakon ubistva iranskog generala.

1.11

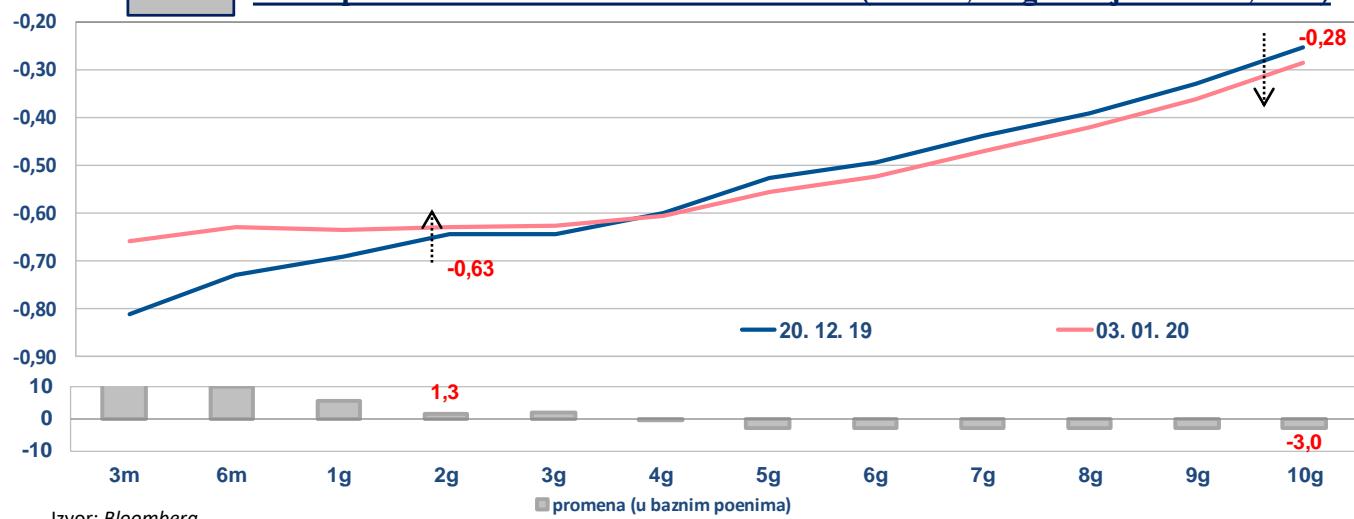
Značajni pokazatelji privredne aktivnosti zone evra

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
PMI indeks proizvodnog za zonu evra, konačni	Dec.	45,9	46,3	45,9
Stopa nezaposlenosti, Nemačka	Dec.	5,0	5,0	5,0
Stopa inflacije, Nemačka, preliminarni podatak, YoY	Dec.	1,4%	1,5%	1,2%

Izvor: Bloomberg.

1.12

Kriva prinosa državnih obveznica Nemačke (na dan, na godišnjem nivou, u %)

Izvor: Bloomberg.

Tokom izveštajnog perioda bilo je pet neradnih dana, kada su tržišta bila zatvorena zbog božićnih i novogodišnjih praznika, dok tokom ostalih dana nije bilo značajnijih ekonomskih podataka.

Prema konačnim podacima za decembar, PMI indeks proizvodnog sektora zone evra iznosi 46,3, što je iznad preliminarne procene (45,9), ali ispod vrednosti za novembar (46,9). Vrednost indeksa ispod 50 ukazuje na kontrakciju aktivnosti, a najveće usporavanje beleži se u Nemačkoj (iako je vrednost indeksa nešto iznad preliminarne procene, 43,7, u odnosu na 43,4), dok veći pad beleže i Italija i Holandija. Glavni ekonomista IHS Markit-a Vilijamson ističe da je pad proizvodnje u 2019. bio najveći od 2012. godine, odnosno da je proizvodnja u četvrtom tromesečju smanjena za 1,5%. Iako poslovni optimizam krajem godine raste, pad novih porudžbina ne ukazuje na skoriji oporavak rasta.

Rast prinosa obveznica krajem 2019. usled manjih trgovinskih neizvesnosti i pad prinosa početkom 2020. zbog geopolitičkih tenzija

Stopa nezaposlenosti u Nemačkoj u decembru iznosila je 5,0%, u skladu sa očekivanjima i u skladu sa stopom iz prethodnog meseca. Broj nezaposlenih veći je za 8.000 u odnosu na prethodni mesec ukazujući na i dalje prisutnu neizvesnost u uslovima usporavanja proizvodnog sektora i otpora nemačke vlade za fiskalnim stimulansima.

Prema preliminarnim podacima, inflacija u Nemačkoj iznosi 0,6% u decembru (očekivano 0,5%; prethodno $-0,8\%$), odnosno 1,5% u odnosu na isti mesec prethodne godine (očekivano 1,4%; prethodno 1,2%). Brži rast inflacije posledica je rasta cene energenata, dok se u narednom periodu ne očekuje brži rast domaćih inflacionih pritisaka zbog slabosti u proizvodnom sektoru i geopolitičkih tenzija.

Guverner Banke Španije i član ECB-a Hernandez de Cos rekao je da se moraju preduzeti mere kako bi se sprečio dugotrajan period niskog privrednog rasta u regionu, a kao glavne izazove i probleme naveo je širenje protekcionizma, posrtanje automobilske industrije, starenje stanovništva i stagnirajuću produktivnost. Usled svega, preispitivanje okvira makroekonomске politike u Evropi neophodno je kako bi odgovor na izazove bio primeren.

II Kretanja na tržištima izabralih zemalja u razvoju

2.1

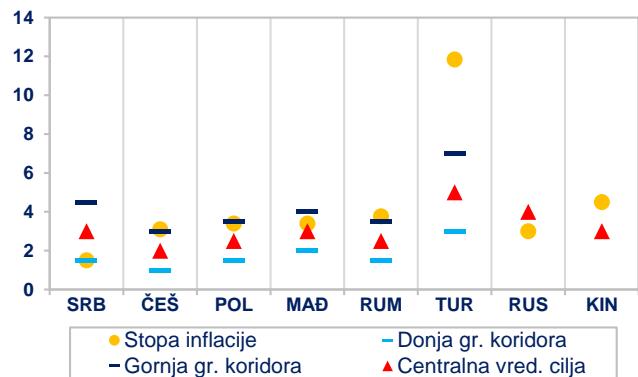
Referentne kamatne stope centralnih banaka zemalja u razvoju

Centralne banke	RKS (u %)	Promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje (u %)*
Srbija (NBS)	2,25	-0,25	7. 11. 2019.	9. 1. 2020.	2,25
Češka (CNB)	2,00	+0,25	2. 5. 2019.	6. 2. 2020.	-
Poljska (NBP)	1,50	-0,50	4. 3. 2015.	8. 1. 2020.	1,50
Madarska (MNB)	0,90	-0,15	24. 5. 2016.	28. 1. 2020.	-
Rumunija (NBR)	2,50	+0,25	7. 5. 2018.	8. 1. 2020.	2,50
Turska (CBRT)	12,00	-2,00	12. 12. 2019.	16. 1. 2020.	-
Rusija (CBR)	6,25	-0,25	13. 12. 2019.	7. 2. 2020.	-
Kina (PBoC)	4,35	-0,25	23. 10. 2015.	n/a	-

Izvor: Bloomberg / *samo dostupni podaci, nisu realizovane ankete za sve zemlje.

2.2

Inflacija u zemljama u razvoju (u %, YoY)

Izvor: Bloomberg i sajtovi centralnih banaka (poslednji podatak).

Dešavanja na lokalnim tržištima

Nakon što je Centralna banka Republike Turske 12. decembra smanjila referentnu stopu za 200 b.p. (više od očekivanja tržišta), čime je realna stopa u Turskoj svedena na nivo blizu nule, beležena je gotovo kontinuirana deprecijacija lire do kraja meseca. **Lira je, prema podacima Blumberga, tokom izveštajnog perioda, bila valuta s najlošijim performansama u segmentu zemalja regiona EMEA (Europe, the Middle East and Africa) (slabljenje za 1,3% u odnosu na evro), pri čemu je najlošije performanse zabeležila i na nivou celog decembra (lira je prema evru u decembru oslabila za oko 5,1%).**

Tokom izveštajnog perioda, najznačajnije slabljenje prema evru zabeležila je turska lira (1,3%), dok je u decembru njeno slabljenje iznosilo oko 5,1%

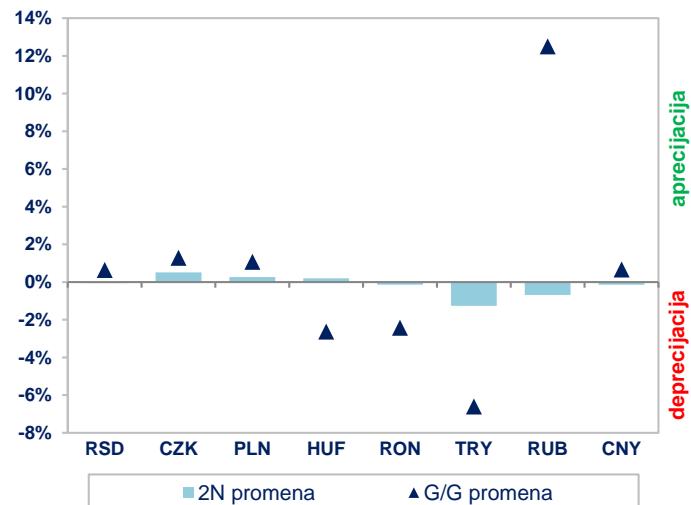
Krajem prve nedelje izveštajnog perioda, objavljeni su podaci o fiskalnom bilansu Rumunije, koji su pokazali da je u prvih jedanaest meseci 2019. godine zabeležen budžetski deficit od 3,6% BDP-a (znatno iznad nivoa od 2,7% zabeleženog u istom periodu prethodne godine). Vlada Rumunije je u novembru donela odluku o povećanju ciljanog budžetskog deficitu za 2019. godinu na nivo od 4,3% BDP-a (prethodno je ciljan nivo deficita od 2,8% BDP-a). Upravo su fiskalna kretanja u saopštenju agencije za kreditne rejtinge *Standard and Poor's* istaknuta kao jedan od ključnih faktora koji su uticali da ova agencija u decembru promeni izgled za unapređenje kreditnog rejtinga Rumunije (trenutno BBB-) sa stabilnih na negativne.

Drugu nedelju izveštajnog perioda obeležila je **odлука Narodne banke Kine da 1. januara smanji stopu obavezne rezerve (Reserve Requirement Ratio – RRR) za 50 b.p. za prvo tromeseče 2020. godine** – na nivo od 12,5% za velike banke, odnosno na 10,5% za manje banke. Narodna banka Kine procenjuje da će ovom merom oslobođiti dugoročna sredstva u iznosu od 800 mlrd juana (oko 103 mlrd evra).

Krajem izveštajnog perioda, objavljeni su i PMI indeksi proizvodnog sektora u zemljama regiona CE-3 (Poljska, Češka, Madarska) za decembar, koji su u proseku zabeležili povećanje u odnosu na novembar, ukazujući na oporavak proizvodnog sektora, iako je ovaj pokazatelj u istom periodu zabeležio smanjenje u Nemačkoj, kao i na nivou cele zone evra.

2.3

Promena lokalnih valuta izabralih zemalja u razvoju prema evru

Izvor: Bloomberg, osim za RSD (srednji kurs NBS).

2.4

Prinosi desetogodišnjih državnih obveznica u lokalnoj valuti

	Prinos (u %)	Promena u p.p.	
		2w	YoY
Srbija	2,986	-0,016	-1,760
Češka	1,556	-0,002	-0,121
Poljska	2,063	-0,010	-0,658
Madarska	1,942	-0,026	-0,812
Rumunija	4,376	-0,106	-0,272
Turska	12,050	-0,150	-4,290
Rusija	6,360	-0,060	-2,335
Kina	3,139	-0,052	-0,005

Izvor: Bloomberg, osim za Tursku (Reuters).

III Kretanja na tržištima zlata i nafte

Zlato

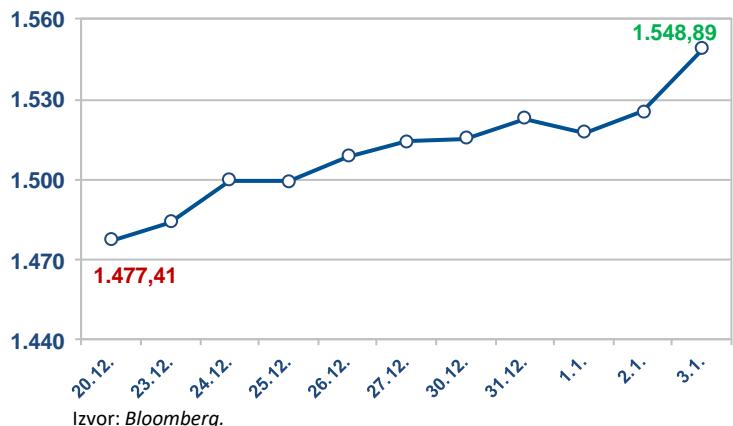
Tokom posmatranog izveštajnog perioda cena zlata je povećana za 4,84%, uz minimalni nivo od 1.477,41 dolar po finoj unci zlata na početku i maksimalni nivo na kraju izveštajnog perioda od 1.548,89 dolara po unci (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Cena zlata je porasla za 4,84%, te je cena od 1.548,89 dolara po unci najviša u poslednjih više od šest godina

Tokom skoro celog izveštajnog perioda cena zlata je imala rastući trend kretanja, koji je započet usled postojanja zabrinutosti investitora u pogledu usporavanja svetske privrede, podataka o porudžbinama trajnih dobara u SAD slabijih od očekivanih, kao i usled pada vrednosti indeksa S&P 500. Sredinom prve nedelje tržište zlata bilo je zatvoreno zbog praznika, da bi tokom poslednjih dva dana cena zlata blago porasla usled slabljenja vrednosti dolara prema drugim valutama. Trgovanje posle Božića uticalo je na rast cene zlata i pored svetskog rasta cena akcija, oporavka stopa prinosa na državne hartije od vrednosti SAD, kao i usled smanjenja trgovinskih tenzija između SAD i Kine.

3.1

Zlato (dnevni podaci, USD po unci)

Nešto više cene zlata tokom druge nedelje ovog izveštajnog perioda bile su posledica opreznog prilagođavanja pozicija svojih portfelja od strane tržišnih učesnika u uslovima veoma uskog obima trgovanja pred kraj 2019. i početkom 2020. godine.

Cena zlata je poslednjeg dana ovog izveštajnog perioda zabeležila svoju maksimalnu vrednost za period duži od šest godina.

Nafta

Tokom posmatranog izveštajnog perioda cena nafte tipa brent porasla je za 3,59%. Tokom perioda trgovanja cena nafte tipa brent kretala se u rasponu od 66,26 do 68,96 dolara po barelu (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

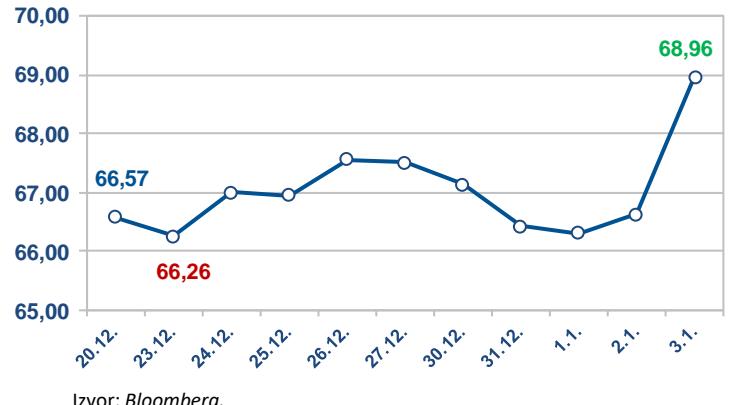
Cena nafte je na početku ovog izveštajnog perioda zabeležila blagi pad, najviše pod uticajem knjiženja profita pred praznikom i kraj godine, jer je prilagođavanje portfelja motivisalo pojedine tržišne učesnike da zatvore svoje otvorene pozicije za kupovinu nafte. Izjava predsednika SAD da je preliminarni dogovor s Kinom u pogledu prve faze trgovinskog sporazuma završena stvar uticala je na rast cene ovog energenta. Trgovanje naftom je sredinom prve sedmice bilo prekinuto zbog praznika. Cena nafte je nakon praznika nastavila da se povećava i pored manjeg obima trgovanja, između ostalog i zbog spekulacija da se zalihe u SAD smanjuju. Izrazito manji obim trgovanja koji je uticao na blagi pad cene nafte prekinut je poslednjeg dana izveštajnog perioda.

Tokom posmatranog izveštajnog perioda cena nafte tipa brent porasla je za 3,59%

Eskalacija napetosti između SAD i Irana, nakon atentata eksplozivnom bespilotnom letelicom, u petak, 3. januara, nad generalom Kasemom Sulejmanijem komandantom Iranske revolu-

3.2

Cena nafte tipa brent (USD po barelu)

cionarne garde, imala je (i imaće) mnogo veći uticaj na kretanja cene nafte nego svi dogовори članica OPEC-a.

Pentagon je saopštilo da je reč o „odbrambenoj akciji”, jer SAD Iransku revolucionarnu gardu tretiraju kao inostranu terorističku organizaciju. Mediji su citirali saopštenje Pentagona da je akcija preduzeta po nalogu predsednika, da bi se zaštitio američki personal u inostranstvu. Berze su reagovale poskupljenjem nafte zbog zaračunavanja određenih oblika premija rizika.